

แนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านศีล 5 ของชุมชนตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง
The Guidelines for Driving of Five Precepts at Baan Napong Community,
Thoen District, Lampang Province

พระครูสุจินสาธุกิจ (สีไชลังกา)¹

Phrakru Sujinsatukit (Seechailangka)

จิรศักดิ์ ปันลำ¹

Jeerasak Punlam

สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์¹

Somchan Sripraschayanon

Corresponding Author Email: sartsirin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามนโยบายของภาครัฐ 2) ศึกษากระบวนการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง 3) เสนอแนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 46 คน และวิเคราะห์ข้อมูลและบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 มุ่งสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยอาศัยหลัก “บวร” เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เกิดความมั่นคง

2. กระบวนการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีขั้นตอนดังนี้ 1) การสนองนโยบายคณะสงฆ์ให้เป็นวัดต้นแบบ 2) ความพร้อมของวัดและชุมชนที่จะส่งเสริมและเกื้อหนุนให้โครงการประสบความสำเร็จ 3) การมีส่วนร่วม ผลักดันชุมชนและเครือข่ายให้เกิดเป็นพลังในการดำเนินงาน 4) กฎกติกาชุมชน 5) การสร้างสรรค์กิจกรรมและสร้างกฎกติกาชุมชน 6) การสร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการผลักดันกิจกรรมจากความร่วมมือ วางแผน ตัดสินใจ

3. แนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้แก่ 1) ปลูกจิตสำนึกแก่เด็กเยาวชนและประชาชน 2) การจัดการชุมชนต้นแบบ 3) การขับเคลื่อนต้องสอดคล้องวิถี 4) สร้างสรรค์กิจกรรมการรักษาศีล 5) กำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อน 6) สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย 7) การรณรงค์และประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ: แนวทาง, การขับเคลื่อน, ศีล 5

Abstract

The objectives of this research were: 1) To study the drive of five precepts according to the government's policy 2) To study the process of driving to of five precepts at Napong sub-district, Thoen District, Lampang Province 3) To propose guidelines for driving five precepts at Napong sub-district, Thoen district, Lampang province. The study employed a qualitative research approach. The research instruments were conducted by studying documents and in-depth interviews with 46 keys by specific method and analyze data and description.

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Lampang Buddhist College

The results of this research found that:

1. Driving of five precepts aims to create reconciliation with the principle of “Bovorn” for cultivating conscience and awareness, loving and glorifying the nation, religion, and monarchy institutions for stability.

2. The process of mobilizing the Five Precepts Village consists of the following stages: 1) the response of the Sangha's policy by developing a temple as a prototype 2) the readiness of the temple and community to support and help the project in achieving 3) participation toward implementation 4) a committee and the establishment of regulations 5) The design of activities 6) The network building to drive activities that are based on collaboration, planning, decision-making, and collective thinking.

3. The guidelines for the mobilization of the Five Precepts as follows: 1) Cultivate awareness among children, youth, and people 2) The management of a model community 3) The driving must be the way of the community 4) Create activities for observing the precepts 5) Determining goals for driving five precepts 7) Campaign and public relations.

Keywords: Guidelines, Driving, Five precepts

บทนำ

ศีล 5 หรือ “เบญจศีล” เป็นศีลขั้นพื้นฐาน ที่คฤหัสถ์ควรนำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การงดเว้นความชั่วทั้งปวง (ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร, 2543) ในเรื่องสังคัมพระพุทธรองค์ทรงตรัสว่า “บุตรเป็นที่พึงของมนุษย์ทั้งหลาย” ครอบครัวจึงมีบทบาทและอิทธิพลสำคัญในการขัดเกลาบุคลาการในสังคัม นอกจากนั้น สถาบันครอบครัวซึ่งเป็นแกนหลักของสังคัมที่มีความกลมใในพระพุทธรศาสนา โดยการนำหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานการเป็นคนดีไปปฏิบัติ เช่น การให้ทาน การรักษาศีล 5 การปฏิบัติสมาธิ ฯลฯ เพราะหากหัวหน้าครอบครัวสามารถอบรมสั่งสอนบุตรให้มีจริยธรรมตามหลักของพระพุทธรศาสนาได้ดี และให้การปฏิบัติสัมพันธ์กับบุตรอย่างใกล้ชิดมีความตระหนักในคุณธรรมสูงก็จะทำให้บุตรมีทั้งคุณธรรมและจริยธรรมทางศาสนาได้ (งามตา วนิทานนท์, 2535)

ศีลเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานแรกของพระพุทธรศาสนา หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นข้อปฏิบัติของความเป็นคนก็ได้ เพราะฉะนั้น ศีล โดยเฉพาะศีลห้าจึงเป็นมนุษยธรรม เป็นธรรมของมนุษย์หมายความว่า คนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น มิใช่ว่าจะเกิดมามีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมธรรม คือ ศีล 5 สำหรับมนุษย์อีกด้วย (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2554)

ธรรมชาติของปุถุชนทั่วไปย่อมมีกิเลสนอนเนื่องอยู่ในสันดานเป็นทุนจิตชอบใฝ่ต่ำไหลลงสู่ที่ลุ่มเสมอ เพราะเป็นการกระทำที่ง่าย ดังสังเกตได้จากสภาพสังคัมทุกวันนี้ ที่ความเจริญด้านวัตถุและเทคโนโลยีมีมาก ขณะเดียวกันในกลุ่มชนบางกลุ่มสภาวะด้านจิตใจกลับมีสภาพต่ำลง ปัญหาในสังคัมปัจจุบันนี้มักมีการเบียดเบียนกันบนความเห็นแก่ได้ เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวจนเกินไป ทำให้ชีวิตตกเป็นทาสของกิเลส 3 ตัวร้าย คือความโลภ ความโกรธ และความหลง

ตามหลักพระพุทธรศาสนา คำสอนทั้งหมดเป็นระบบการปฏิบัติ เพราะเหตุที่คำสอนเป็นสังคัมธรรม คือเกิดจากประสบการณ์จริง หรือการตรัสรู้ของพระพุทธรเจ้า คำสอนจะให้ผลอย่างแท้จริงเฉพาะผู้ที่นำไปปฏิบัติเท่านั้น ศีลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน แม้ว่าจะเป็นคำสอนระดับพื้นฐาน แต่ถ้าคนนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องแล้ว จะมีความสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ และพัฒนาขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุด ดังที่พระพุทธรเจ้าตรัสไว้ว่า ศีลเป็นอย่างนี้ สมาธิเป็นอย่างนี้ ปัญญาเป็นอย่างนี้ สมาธิที่ศีลอบรมแล้ว ย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก ปัญญาที่สมาธิอบรมแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตที่ปัญญาอบรมแล้วย่อมหลุดพ้นจากอาสวะโดยสิ้นเชิง คือ จากกามาสวะ ภวาสวะ และอวิชชาสวะ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย เล่ม 10 ข้อ 142, น. 73) ทำให้ศีลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งที่จะเป็นตัวเชื่อมโยงในการพัฒนาคน ให้เข้าถึงคุณธรรมทุกระดับ จนถึงจุดหมายระดับสูงสุดทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การละเมิดศีล 5 นั้น ย่อมก่อให้เกิดความวิบัติแก่ชีวิตตามโทษที่ได้รับในแต่ละข้อ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงโทษแห่งการล่วงละเมิดศีล 5 ไว้ในสัสสุตราวว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ปาณาติบาต (การทำลายชีวิต) ที่บุคคลทำจนคุ้น ทำจนเคยตัวทำอยู่เรื่อย ไปย่อมเป็นเหตุให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในกำเนิดเปรตวิสัย อทินนาทาน (การลักทรัพย์) ที่บุคคลทำจนคุ้น ทำจนเคยตัวทำอยู่เรื่อยไปย่อมเป็นเหตุให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย กามสมุจฉาจาร (การทำชู้) ที่บุคคลทำจนเคยชินเรื่อยไปย่อมเป็นเหตุให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย มุสาวาท (พูดปดหลอกลวง) ที่บุคคลทำจนคุ้นทำจนเคยตัวทำอยู่เรื่อยไปย่อมเป็นเหตุให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย ภิกษุทั้งหลายการดื่มสุราเมรัย ที่บุคคลทำจนคุ้น ทำจนเคยตัวทำอยู่เรื่อยไปย่อมเป็นเหตุให้เกิดในนรก ในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 22 ข้อ 213, น. 355) พระพุทธพจน์ได้ชี้ชัดถึงผลกระทบแก่บุคคลผู้ล่วงละเมิดศีล 5 ที่จะได้รับผลทั้งในภพนี้และในภพหน้า และส่งผลให้ผู้กระทำผิดไปสู่นรกภูมิ กำเนิดสัตว์เดรัจฉาน เปรต อสุรกาย ขณะที่ผลในปัจจุบันย่อมทำให้อายุสั้น ทรัพย์วินาศย่อยยับ ถูกพยาบาทจองเวร ถูกกล่าวหา เป็นต้น

ศีลจึงเป็นกฎระเบียบอยู่คู่กับสังคมพุทธของไทยมาก่อนที่จะมีการร่างกฎหมายขึ้นมาเพื่อบังคับใช้ ซึ่งตัวศีลเอง นอกจากจะเป็นพื้นฐานธรรมของปัจเจกบุคคลแล้ว ศีลยังถือได้ว่าเป็นหมวดธรรมที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมอีกด้วย ดังนั้น ศีลจึงครอบคลุมเรื่องการจัดระเบียบชีวิตด้านนอกทั้งหมด เท่าที่จะช่วยทำสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป กิจกรรมทั้งหลายของชุมชน ความสัมพันธ์สภาพแวดล้อม มีสภาวะที่เกื้อกูลแก่ความเจริญงอกงามของชีวิตด้านภายในจิตใจ จึงสอดคล้องกับชีวิตที่เจริญงอกงาม สะท้อนออกมาแก่ชีวิตด้านภายนอก จึงเหมาะแก่การที่ทุก ๆ คนจะพากันปฏิบัติตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา โดยเฉพาะจะได้สามารถฝึกจิตและปัญญาให้เจริญ เพื่อจะได้ประสบชีวิตที่มีความสุขแท้จริง พร้อมด้วยจิตใจที่เป็นอิสระผ่องใส เบิกบาน ในท่ามกลางสังคมและสภาพแวดล้อมที่สงบเรียบร้อย ปรองดองและร่มเย็นเป็นสุข

ชุมชนตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ประชากรอาศัยอยู่จำนวน 12 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และได้มีการยึดถือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะศีล 5 เป็นหลักในการดำเนินชีวิตตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จนมาถึงการเข้าสู่ยุคแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน เป็นปัจจัยให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ที่ยึดถือหลักศีล 5 ได้ลดเลือนไป ผลกระทบจากปัญหาทางสังคม อาทิ ปัญหาการพนัน ปัญหายาเสพติด ปัญหาเยาวชนติดเกม การดื่มสุรา เป็นต้น เป็นวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับชุมชนตำบลนาโป่ง เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรมเลือนจากจิตสำนึกจากชุมชนแบบเดิม

ปัจจุบันมหาเถรสมาคมได้รณรงค์สังคมไทยดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยชุมชนตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ประกอบด้วยหมู่บ้านทั้ง 12 แห่ง ได้รับนโยบายเพื่อขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการขับเคลื่อนโครงการตามนโยบายก็ยังคงพบเห็นผู้ที่ปฏิบัติตนละเมิดการรักษาศีล เช่น มีการดื่มสุราหลังเลิกงานเป็นประจำจนเกิดการทะเลาะวิวาท และอาจจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ส่งผลให้ครอบครัวผู้สูญเสียจะต้องมีการระงับค่าใช้จ่ายจนกลายเป็นปัญหาการขาดรายได้ที่เข้ามาช่วยจุนเจือครอบครัวหรือเป้าหมายของครอบครัวผู้สูญเสียชีวิตไม่สามารถดำเนินตามเป้าหมายชีวิตที่กำหนดไว้ เช่น บุตรไม่ได้เรียนตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

ภรรยาที่มีครอบครัวใหม่ บุตรขาดความอบอุ่น กระทั่งเกิดปัญหาสังคมตามมา หรือแม้กระทั่ง สามีดื่มสุรา เป็นนิจ ส่งผลให้ครอบครัวแตกแยก ปัญหาสังคมอื่น ๆ ก็ตามมาในที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ ศึกษาวิเคราะห์การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง เพื่อให้ชุมชนได้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน และนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา มาขัดเกลาจิตใจให้มีแต่ความดีงาม และเป็นแนวทางการขับเคลื่อนตามโครงการหมู่บ้าน รักษาศีล 5 ในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามนโยบายของภาครัฐ
2. เพื่อศึกษากระบวนการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) จากการศึกษาเอกสาร หนังสือ วรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับศีล ความหมายของศีล โทษแห่งศีลวิบัติ อานิสงส์ของการ รักษาศีล การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และเอกสาร ตำราทางวิชาการ บทความวิชาการ รายงานการวิจัย หนังสือพิมพ์ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

2. พื้นที่การวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ชุมชนในตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 12 หมู่บ้าน ได้แก่ ชุมชนบ้านสันป่าจี้ ชุมชนบ้านสันหลวง ชุมชนบ้านห้วยแก้ว ชุมชนบ้านปากกอก ชุมชนบ้านหนองห้า ชุมชนบ้านสันป่าหนาด ชุมชนบ้านนาโป่ง ชุมชนบ้านนาเปี้ย ชุมชนบ้านห้วยเกียง ชุมชนบ้านนาเปี้ยหลวง ชุมชนบ้านห้วยไฉ้ ชุมชนบ้านปากกอกตะวันออก ตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจง 46 รูป/คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพระสังฆาธิการผู้ปกครองในจังหวัดและเขตพื้นที่ 12 รูป องค์กรภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนโครงการ 7 คน กลุ่มผู้นำชุมชนที่มีบทบาทและหน้าที่ช่วยในการขับเคลื่อนโครงการ 15 คน และ ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ 12 คน

4. เครื่องมือการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้วยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กลุ่มเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง โดยมีประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เชิงลึก 1) การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับศีล ความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของศีล ผลกระทบของการรักษาศีลต่อคุณธรรมและจริยธรรม ผลกระทบของการรักษาศีลต่อชุมชนและสังคม ผลกระทบของการรักษาศีลต่อวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น 2) กระบวนการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้แก่ การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ส่งผลกระทบต่อชุมชน ลักษณะการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 วิธีการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ขั้นตอนการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 กิจกรรมในการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 และ 3) แนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้แก่ ปัจจัยที่ควรส่งเสริมให้ชุมชนขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ลักษณะการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่เหมาะสมกับชุมชน วิธีการ

ขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่เหมาะสมกับชุมชน ขั้นตอนในการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่เหมาะสมกับชุมชน กิจกรรมในการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่เหมาะสมกับชุมชน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

5.1 การศึกษาเชิงเอกสารเกี่ยวกับเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับศีล ความหมาย โทษแห่งศีลวิบัติ อานิสงส์ของการรักษาศีล การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จากพระไตรปิฎก ภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และเอกสาร ตำราทางวิชาการ บทความวิชาการ รายงานการวิจัย หนังสือพิมพ์ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง (In-depth Interview) จากพระสังฆาธิการระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และผู้เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในเขตพื้นที่ตำบลนาโป่ง จำนวน 46 รูป/คน เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

5.3 การนำเสนอแนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5

5.4 การเผยแพร่ความรู้ในวารสาร และจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากแนวคิด หลักการ ความหมาย อานิสงส์ และอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลจากเอกสารมาวิเคราะห์และพรรณนาความสัมพันธ์ของการรักษาศีล 5 ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ตลอดถึงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถสร้างสันติสุขให้แก่ชุมชนได้อย่างแท้จริง 2) การวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เห็นกระบวนการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และแนวทางที่เหมาะสมกับชุมชน แล้วนำมาสู่วิเคราะห์ข้อมูลและข้อมูลด้วยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ตามนโยบายของภาครัฐ มุ่งหวังสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และให้ชุมชนตระหนักถึงหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะศีลเป็นบทยุติพื้นฐาน ก่อให้เกิดความดี ละเว้นการไม่เบียดเบียน และเป็นหลักประกันชีวิตและความมั่นคง ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าได้เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชในปี พ.ศ. 2557 ที่ดำริให้คณะสงฆ์ทุกพื้นที่ได้ทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ขับเคลื่อนและสร้างความสามัคคี ปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชน โดยอาศัยหลัก “บวร” โดยมีเป้าหมาย ได้แก่ 1) เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ 2) เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3) เพื่อนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และ 4) เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างคุณธรรม รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เกิดความมั่นคง

การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของชุมชนตำบลบ้านนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์จังหวัดลำปางให้ขับเคลื่อนโครงการ โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและเป็นวิธีสร้างความสุข เพื่อให้เกิดความมั่นคง ปลอดภัยแก่ตนเองและสังคม

2. กระบวนการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง โดยวัดและชุมชนที่ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ได้มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 การสนองนโยบายคณะสงฆ์จังหวัดลำปาง พื้นที่เขตอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ได้รับนโยบายของคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยเลือกวัดสันหลวง ตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน

จังหวัดลำปางให้เป็นวัดต้นแบบผสมผสานบทบาทหน้าที่พระสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มีจำนวน 6 ด้าน ที่คณะสงฆ์พึงประพฤติปฏิบัติและต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ ได้แก่ การปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้ชุมชนได้รักษาศีล 5 อันมีประโยชน์ในการดำรงชีวิตให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง สร้างความสุขแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ

2.2 ความพร้อมของวัดและชุมชน ชุมชนตำบลนาโป่งเป็นชุมชนที่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร สถานที่ และการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ/เอกชนตามหลัก “บวร” เพราะพื้นที่ที่มีความพร้อมย่อมทำให้การส่งเสริมและเกื้อหนุนโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้สามารถที่จะช่วยลด ละ เลิกอบายมุข และส่งเสริมให้ชุมชนให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตตามหลักสัมมาอาชีวะได้อย่างถูกต้อง สร้างความมั่นคงแก่ชีวิต ทรัพย์สิน และเกิดความเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ฯลฯ

2.3 การมีส่วนร่วม การสร้างความเข้าใจแก่ภาครัฐ เอกชน และประชาชน ให้ปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะต้องทำข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ร่วมมือกัน เพื่อผลักดันโครงการให้วัด สถานศึกษาชุมชน หน่วยงานราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ และสร้างความเข้าใจในชุมชนและเครือข่าย ให้เกิดเป็นพลังที่จะร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่จะนำพาความสุขให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง

2.4 กฎกติกาชุมชน ชุมชนจะต้องเคารพต่อสิทธิที่เป็นอำนาจอันชอบธรรมตามประเพณีและกฎเกณฑ์ที่ยึดถือร่วมกัน โดยอาศัยกติกาชุมชนช่วยขับเคลื่อนและเป็นการสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนได้ตระหนักและรู้ถึงคุณค่าการรักษาศีลที่จะช่วยแก้ปัญหาในชุมชน เช่น ลดความรุนแรงทางเพศ ลดปัญหา ยาเสพติดและปัญหาอื่น ๆ เป็นต้น

2.5 การสร้างสรรค์กิจกรรม โดยวัดและชุมชนจะต้องสร้างสรรค์กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการส่งเสริมการลด ละ เลิก อบายมุขต่าง ๆ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการดำรงอยู่อย่างปกติสุขร่วมกัน และเป็นวิธีการทำนุบำรุง ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งศิลปะส่งผลให้ชีวิตเกิดความปลอดภัย สร้างความสามัคคี รู้จักการให้อภัย คุณค่าการอยู่ร่วมกัน การรู้จักการเสียสละเกิดจิตอาสาในการขับเคลื่อนโครงการให้ประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีแก่สมาชิกในชุมชนด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขอย่างแท้จริง

2.6 การสร้างเครือข่าย การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เพื่อสร้างความรักความสามัคคีภายในชุมชน โดยการผลักดันกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความปรองดองสมานฉันท์จะต้องมีการสร้างเครือข่าย เพื่อร่วมมือกันวางแผน ตัดสินใจ ร่วมกันคิด ร่วมกันใช้ทรัพยากร อำนาจและศักยภาพร่วมกัน ซึ่งการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะต้องอาศัยหลัก “บวร” ที่เครือข่ายจะต้องมีบทบาทช่วยผลักดันกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างแท้จริง

3. แนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของตำบลนาโป่ง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดค่านิยมแบบผิด ซึ่งการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลจะต้องเข้าใจและปรับแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ ดังนี้

3.1 ปลุกจิตสำนึกแก่เด็กเยาวชนและประชาชน วัดถือว่าเป็นจุดศูนย์รวมชุมชนทั้งทางด้าน ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตใจ การขับเคลื่อนโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล 5 วัดจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างศรัทธาและประสานความร่วมมือในด้าน ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนและเยาวชนให้มีจิตสำนึกในการรักษาศีล เพราะการปลุกจิตสำนึกมีสำคัญต่อการ อนุรักษ์ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่ออันดีงามที่เป็นอัตลักษณ์ของวิถีชุมชน แม้สังคม จะเปลี่ยนแปลงไป แต่หากส่งเสริมการปลุกจิตสำนึกที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลังอย่างถูกต้องย่อมส่งผลให้ชุมชน เกิดความเข้มแข็งที่เต็มเปี่ยมไปด้วยศีลธรรม จาริต ประเพณี และเป็นชุมชนต้นแบบได้อย่างแท้จริง

3.2 การจัดการชุมชนต้นแบบ การขับเคลื่อนโครงการจะต้องมีการบริหารจัดการชุมชนให้ เป็นต้นแบบ เป็นชุมชนเข้มแข็งที่มีการพัฒนาศักยภาพภายในวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และมรดกทางปัญญา เป็นพุทธสถานที่ร่มรื่น มีความงดงามทางด้านสถาปัตยกรรม ชุมชนรู้สึกเกิดความห่วงหาและเป็นกลยุทธ์ การพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้ชุมชนเกิดจิตอาสา รู้จักเสียสละ และเข้าใจบทบาทหน้าที่การ อยู่ร่วมกัน ซึ่งถือว่าการตระหนักถึงปรับทัศนคติชุมชนให้เข้าใจเป้าหมายหลักของการรักษาศีลที่จะ ช่วยให้เกิดความสันติสุข เกิดความสุขและเป็นชุมชนต้นแบบที่มีหลักปฏิบัติ จาริต ประเพณีและวัฒนธรรม ที่อาศัยหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับชีวิตได้อย่างถูกต้อง

3.3 การขับเคลื่อนต้องสอดรับวิถีชุมชน การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 เป็นการ ส่งเสริมบุคคลให้เกิดเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน และเป็นหลักการพัฒนาสมาธิสู่ปัญญา มุ่งมั่นบำเพ็ญเพียรการ สร้างกุศลกรรมด้วยการไม่เบียดเบียน ไม่ทำร้ายทำลายซึ่งกันและกัน โดยการมีกิจกรรมหรือพิธีกรรมทาง ศาสนาจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เหมาะสมกับทุกกลุ่ม ทุกเพศและทุกวัย เพื่อให้ชุมชนรู้สึกไม่ขัดต่อ การใช้ชีวิตในชุมชน และกิจกรรมนั้นจะต้องสร้างความมั่นคงที่เป็นหลักประกันชีวิตและทรัพย์สินแก่ชุมชน

3.4 สร้างสรรค์กิจกรรมการรักษาศีลในวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชุมชนล้านนามีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่น เช่น การทำบุญตั้งธรรมหลวง กิจกรรมบวชลูกแก้ว ประเพณีสลากภัต และบุพเพตตลี เป็นต้น การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะต้องมีการกิจกรรมที่สอดแทรกวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีในท้องถิ่น เพื่อเป็นวิธีการที่จะช่วยให้ชุมชนได้หันมาตระหนักถึงการรักษาศีล และ กิจกรรมควรเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดใจให้แก่พุทธศาสนิกชนได้หันมาสนใจการบำเพ็ญเพียรหรือรักษาศีล

3.5 กำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 การกำหนดเป้าหมายการขับเคลื่อน หมู่บ้านรักษาศีล 5 ที่มีใช้ทั่วโลก PDCA จากพลังมวลชนในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ลดความขัดแย้ง และเกิดชุมชนสีขาวควรมีการกำหนดเป้าหมายและประเมินติดตามผลที่เกิดขึ้น เพื่อให้ทราบอุปสรรค ปัญหา และแนวทางที่เหมาะสมแก่การขับเคลื่อนตามความต้องการของชุมชนที่ไม่ขัดต่อหลักจาริต ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.6 สร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย การขับเคลื่อนโครงการควรมีการสร้างและพัฒนา เครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทั้งคณะสงฆ์ ภาคส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน องค์กร สมาคม มูลนิธิ ประชาชนและเครือข่าย เพื่อให้ทุกภาคได้มีส่วนร่วมช่วย ขับเคลื่อนและสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทำให้สังคมสงบร่มเย็นและเกิดสันติสุขอย่างยั่งยืน และปลุกฝังจิตสำนึก และสร้างความตระหนักรักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ อย่างมั่นคง

3.7 การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ทุก ภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ชุมชน และเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยการขับเคลื่อนในส่วน

ชุมชนโดยการนำของพระสังฆาธิการในเขตพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่ กลุ่มแกนนำชุมชนควรมีการ รณรงค์และ ประชาสัมพันธ์ขับเคลื่อนโครงการภายในวัดในช่วงเทศกาลหรือวันนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชน ผู้สนใจได้เข้าร่วมบำเพ็ญบุญกุศลในการรักษาศิลปในเทศกาลหรือวันนักขัตฤกษ์ตามประเพณีท้องถิ่น เช่น การรณรงค์ตเหล้าเข้าพรรษา การทำกิจกรรมบำเพ็ญบุญตามประเพณี เป็นต้น ในรูปแบบการ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมีเดีย การประชาสัมพันธ์ในสถานีวิฑูรย์ท้องถิ่น การทำคู่มือหรือการทำป้าย ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่สาธารณะ ฯลฯ เพื่อเป็นการเชิญชวนพุทธศาสนิกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสร้าง ความเข้าใจ แสดงความคิดเห็น แสวงหาทางออกร่วมกัน สร้างแรงเสริมและแรงจูงใจ เพื่อป้องกันมิให้ ส่งผลกระทบต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่จะต่อต้านการพัฒนาชุมชนเกิดความขัดแย้ง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านศิลป 5 ของชุมชนตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศิล 5 เป็นนโยบายภาครัฐที่ตระหนักเห็น ความสำคัญของศิลปะที่จะสร้างความปรองดอง สมานฉันท์ และความสุขแก่ชุมชนภายใต้สถานการณ์ความ วุ่นวายในยุคปัจจุบัน เพราะศิลปะเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการสร้างความดี ละเว้นจากสิ่งชั่วร้ายที่จะก่อให้เกิด ความเดือนร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นสอดคล้องกับ พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไฟ (2542) ที่ได้กล่าวถึงทัศนะ เกี่ยวกับศิลปะที่สร้างความสงบสุข และสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับ สัตว์ ซึ่งโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 นั้น เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลจารย์ ได้ดำริให้คณะสงฆ์ได้ ทำงานร่วมกับหน่วยงานทุกภาคส่วนให้รู้จักการสำรวมระวังทางกาย วาจา และจิตใจตามหลักของศิลปะเพื่อ สร้างความสามัคคีให้แก่ปวงชนชาวไทย เพราะศิลปะช่วยควบคุมพฤติกรรมให้กระทำความดี พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2546) ได้อธิบายความสำคัญของศิลปะที่จะช่วยทำให้เกิดความประพฤตินดีงามทั้งกาย วาจา และ จิตใจให้ตั้งอยู่ในความดีงาม ทำให้ศิลปะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างความสงบสุขให้แก่บ้านเมือง โดยการ ขับเคลื่อนยึดหลัก “บวร” เพื่อให้ประชาชนได้บำเพ็ญบุญถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นการเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลด ปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการ ดำเนินชีวิต และปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 กระบวนการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 โดยวัดและชุมชนจะ ได้รับมอบหมายในการขับเคลื่อนโครงการ ซึ่งโครงการหมู่บ้านรักษาศิล 5 จะเชื่อมโยงบทบาทหน้าที่ของ พระสงฆ์ 6 ด้าน ได้แก่ การปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสา ธารณสงเคราะห์ ทำให้พระสงฆ์ได้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำชุมชนในการสร้างความสันติสุข เพราะ พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อชุมชนทั้งด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านการเป็นสถาบันที่ช่วย ให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเป็นสถาบันที่ลดปัญหาหรือช่วยแก้ไขปัญหาด้านศีลธรรม สอดคล้องกับ พลศักดิ์ จิรไกรศิริ (2529) ที่ได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับสังคม โดย พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่ช่วยถ่ายทอดปลูกฝังวัฒนธรรมและจริยธรรมทางสังคม พระพุทธศาสนามี บทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมไทย และสามารถแก้ปัญหาทางศีลธรรม สร้าง ความเสมอภาคกันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทำให้วัดเป็นพื้นที่ที่สำคัญต่อการผดุงและช่วยเหลือ ชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้

การมอบหมายหน้าที่ในการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของวัดและชุมชนที่สามารถอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานภาครัฐ/เอกชนตามหลัก “บวร” ที่เข้าร่วมในการขับเคลื่อนโครงการให้ประสบความสำเร็จ สามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยชุมชนจะต้องมีการสร้างกฎกติกาการอยู่ร่วมกัน คิดสร้างสรรค์กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริม หนุนเสริมที่มีความสอดคล้องกับความเชื่อตามวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น เพราะศีลจะช่วยให้ชุมชนดำรงอยู่ในความไม่ประมาท สอดคล้องกับ พระมหาสารวย ญาณส่วโร (พินดอน) (2542) ที่ได้ศึกษาผลจากการการล่วงละเมิดของศีลที่สร้างความวุ่นวายจากอำนาจของสิ่งเสพติด เช่น สุรา เมรัย และสิ่งเสพติดอื่น ๆ เพราะหากไม่ประมาทยอมเป็นแนวทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตที่ดีทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้ช่วยเกิดความมั่นคงต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้ชุมชนเป็นพื้นที่สีขาว ปราศจากอบายมุขเรื่องเศร้าหมองทั้งหลาย สอดคล้องกับ สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างหลักประกันชีวิตตามหลักศีล 5 ที่ช่วยให้การดำรงชีวิตที่มั่นคงและยังประโยชน์สุขต่อตนเอง เพราะศีลยอมทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติอันดีงาม โดยชุมชนจะสร้างหลักประกันด้วยการรักษาศีลจะต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับศีล และนำมาสู่การรักษา เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้อง ตลอดถึงการสร้างเครือข่ายร่วมมือกันวางแผน ตัดสินใจ ร่วมกันคิด ผลักดันกิจกรรมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล เพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ลด ละ เลิกอบายมุข เป็นชุมชนที่เต็มเปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรมและเป็นชุมชนต้นแบบที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 แนวทางการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยมแบบผิด ควรเริ่มจากการปลูกจิตสำนึกให้เกิดการตระหนักคุณค่าของการรักษาศีล โดยประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่นควรหันมาใส่ใจต่อการรักษาศีลที่มีหลักประกันต่อการดำเนินชีวิตของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ราศี ทองสวัสดิ์ (2543) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมศีลธรรมและพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมตอนต้นในทัศนคติของครู เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีศีลธรรมจริยธรรม และสามารถเข้าใจประพฤติและปฏิบัติตามได้ เพราะศีลสร้างหลักประกันทั้งตัวบุคคล ครอบครัว สังคม องค์กร โดยวัดถือได้ว่าเป็นศูนย์รวมที่จะสร้างความสุข สร้างรูปแบบและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีงามแก่ชุมชน และเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมทางด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยเหตุเป็นพื้นที่ที่สงบ สร้างพัฒนาจิตใจและคุณธรรมให้แก่ชุมชน สามารถสั่งสอนให้ชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี การเสียสละ มีจิตอาสา และเป็นต้นแบบแหล่งมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่น

การขับเคลื่อนหมู่บ้านจะต้องพิจารณาถึงวิถีชีวิตชุมชนเป็นเบื้องต้น โดยกิจกรรมที่สร้างขึ้นจะต้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตชุมชนและเหมาะสมแก่ทุกเพศและทุกวัย เป็นกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อการใช้ชีวิตในชุมชนจากการศึกษาของ พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติขโย (ไชยสมศรี) (2550) เกี่ยวกับหลักศีลที่มีผลกระทบต่อบริบทการควบคุมทางสังคม พบว่า ศีลเป็นหลักคุณธรรมเชิงห้ามปราม แต่ก็ยังเป็นเครื่องมือที่เกื้อกูลให้เข้าถึงจุดหมายแห่งชีวิตที่ดีงาม โดยศีลเป็นการควบคุมให้บุคคลเกิดหิริโอตตปะหรือมโนธรรม ทำความดี ละเว้นการทำชั่ว เกิดความรู้สึกละอายใจ และก่อให้เกิดความมีระเบียบวินัยในสังคม การส่งเสริมกิจกรรมจะต้องเป็นสิ่งที่เอื้อต่อวิถีชุมชนและเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา เป็นจารีต ประเพณีในท้องถิ่นที่สามารถดึงดูดใจให้แก่พุทธศาสนิกชนได้หันมาสนใจการรักษาศีล

การขับเคลื่อนควรมีการประเมินและติดตามผลของกิจกรรม เพื่อชี้จุดอ่อน จุดแข็ง จุดที่ควรส่งเสริมและพัฒนา เพื่อให้ชุมชนเป็นชุมชนสีขาวที่เกิดจากการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 โดยจะการสร้างเครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือ ผลักดัน และส่งเสริมการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชน และเป็นการสร้างความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ

ประชาชน สอดคล้องกับ พระครูศรีปริยัตยารักษ์ (ประสงค์ กิตติปัญญา) (2560) ที่ได้เสนอการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศิล 5 ด้วยการสร้างเครือข่ายที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน/หน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำไปสู่พลังของเครือข่าย สร้างความเปลี่ยนแปลง พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ลดปัญหาความขัดแย้ง ลดรายจ่าย มีรายได้มั่นคง ประชาชนมีสุขภาพดีขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักศีล อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนควรเป็นรูปธรรมและสร้างความเข้าใจตรงกันด้วยการการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนผู้สนใจได้เข้าร่วมกิจกรรมในการขับเคลื่อนโครงการ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อเชิญชวนพุทธศาสนิกชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อเป็นการสร้างชุมชนเข้มแข็ง ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างเกราะกำบังอันตรายด้วยการสำรวจ ระวังกาย วาจา และจิตใจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างหลักประกันชีวิตที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การขับเคลื่อนหมู่บ้านศีล 5 ของชุมชนตำบลนาโป่ง อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง มีลักษณะดังภาพด้านล่างนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5

1) คุณค่าของศีล โดยชุมชนจะต้องตระหนักเห็นคุณค่าของการรักษาศีลที่สามารถสร้างหลักประกันต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสังคม 2) การสร้างจิตสำนึก เมื่อชุมชนเกิดจิตสำนึกที่ดีต่อการรักษาศีลแล้วย่อมทำให้ชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี ลดปัญหาความขัดแย้ง และ 3) ชุมชนต้นแบบที่ยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตได้อย่างสันติสุข เป็นชุมชนที่มีความอาทรต่อกัน และเป็นชุมชนสีขาวปลอดจากสิ่งอบายมุขเรื่องเศร้าหมองต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง

การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 จะต้องยึดหลักการและวิธีการผ่านกิจกรรมตามหลักความเชื่อและพิธีกรรมในท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องอยู่บนพื้นฐานปัจจัย 4 อย่าง ดังนี้ 1) วิถีชีวิตชุมชน กิจกรรมที่สร้างสรรค์ในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ จะต้องอยู่บนพื้นฐานแห่งการดำเนินชีวิตของชุมชน 2) กิจกรรมที่สอดรับกับวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะที่ส่งเสริม อนุรักษ์ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีในท้องถิ่น 3) การมีส่วนร่วม กิจกรรมและการดำเนินงานควรเกิดการมีส่วนร่วมจากวัด ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิด

พลังมวลชนให้กิจกรรมที่ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ 4) การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนและประชาชนใกล้เคียงได้ตระหนักและอยากเข้าร่วมกิจกรรมการรักษาศิล 5 ผ่านสื่อออนไลน์ การทำคู่มือการทำแผ่นพับและอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านงบประมาณในท้องถิ่นและภาครัฐในการส่งเสริมกิจกรรมเชิงพุทธในการรณรงค์และส่งเสริมการรักษาศิลตามจารีต ประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนได้เกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าของศิลปและรักษาจารีตประเพณีของตนเอง

1.2 ควรมีการขยายผลการรักษาศิลให้แก่ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์และทำนุบำรุงศิลป วัฒนธรรม จารีต ประเพณีในท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา โดยขยายกิจกรรมที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ใกล้เคียง

1.3 ควรมีการจัดตั้งกลุ่มขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศิล 5 โดยมีการกำหนดกิจกรรมที่ทำร่วมกันของเครือข่าย เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นพลังมวลชนแห่งการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าของการรักษาศิล เพื่อให้ประชาชนและเยาวชนได้รับรู้ สร้างจิตสำนึกในการรักษาศิลที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ตนเองและผู้อื่นอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษากระบวนการยกระดับหมู่บ้านรักษาศิล 5 แบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดเป็นชุมชนต้นแบบที่มีความพร้อมในการรักษาศิล 5 เป็นชุมชนแห่งสันติสุขที่ยึดหลักปฏิบัติตามคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ผลประจักษ์ได้อย่างชัดเจน และเป็นชุมชนต้นแบบที่สามารถสร้างความสุขบนพื้นฐานทางด้านความเชื่อ จารีต ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

แหล่งอ้างอิง

งามตา วนิทานนท์. (2535). *จิตวิทยาสังคม*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พระครูศรีปริยัตยารักษ์ (ประสงค์ กิตติปัญญา). (2560). *รูปแบบการสร้างเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศิล 5 เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนจังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. MCU Digital Collections. <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/270>

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 11). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติชโย (ไชยสมศรี). (2550). *ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล 5 ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).

พระมหาเกรียงศักดิ์ กิตติชโย (ไชยสมศรี). (2550). *ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล 5 ที่มีผลกระทบต่อกระบวนการควบคุมทางสังคม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ. (2542). *การศึกษาทัศนะเรื่องศีล 5 ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาสำรวย ญาณสำโร (พินดอน). (2542). *การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ 5 ที่มีต่อสังคมไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2529). *การเมืองกับพุทธธรรม*. สยามบรรณาการพิมพ์.
- ไพโรจน์ อยู่มณเฑียร. (2543). *พระวชิระอัครมหาราช*. ชารบัวแก้ว.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2543). *การอบรมศีลธรรมและพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมต้นในทัศนคติของครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์. (2559). *กระบวนการสร้างหลักประกันชีวิตตามหลักศีล 5 ในจังหวัดลำปาง*. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2554). *วิธีสร้างบุญบารมี* (พิมพ์ครั้งที่ 303). พิมพ์สวย.